

Artykuł ukazał się:

Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce, pod. red. R. Brol,
Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 3 (1203),
Uniwersytet Ekonomiczny, Wrocław 2008, ss. 92-102

BUDOWA PRZEWAGI KONKURENCYJNEJ REGIONU NA PRZYKŁADZIE REGIONALNEJ STRATEGII INNOWACJI DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO (RIS-P)

Alicja Sekuła, Politechnika Gdańska, Alicja.Sekula@zie.pg.gda.pl

1. Tworzenie przewagi konkurencyjnej

Konkurencyjność i konkurowanie to pojęcia na trwałe powiązane z działalnością w otoczeniu innych podmiotów oferujących podobne produkty czy usługi. Jednak współcześnie termin „konkurencyjność” ma szerszy wymiar i zasięg niż początkowo. Nie odnosi się tylko do firm, nie wiąże się wyłącznie z poziomem cen czy jakości. Ma również postać niekosztową. Dotyczy gospodarek, w tym gospodarek regionalnych i rozumiany jest także w wymiarze zapewniania dobrobytu czy dostarczania korzyści w zakresie rozwoju technologicznego.

Pomimo że może interpretowany być tradycyjnie, a więc jako wyraz przewagi technologicznej lub niższych cen produktów i usług wytwarzanych w regionie w porównaniu do innych obszarów, to częściej rozumiany jest szerzej, a zatem jako zbiór cech decydujących o atrakcyjności regionu z punktu widzenia zamieszkania lub prowadzenia działalności¹. Mówiąc o konkurencyjności, należy pamiętać, że wiąże się ona z elastycznością. Wówczas przez pojęcie to rozumiemy zdolność regionów do dostosowania się do zmieniających się warunków po to, by utrzymać lub poprawić swoją pozycję w stosunku do innych jednostek terytorialnych [Winiarski 1999, s. 9].

Czynniki determinujące konkurencyjność regionów to przede wszystkim potencjał badawczo-rozwojowy, kapitał ludzki, potencjał innowacyjno-organizacyjny i efektywność firm sektora MSP o [Strahl 2002, s. 101]. Istotne jest także otoczenie

¹ www.fundusze-strukturalne.gov.pl, data dostępu 12.06.07

instytucjonalne, wspierające proces poprawy konkurencyjności pośrednio, poprzez tworzenie udogodnień w prowadzeniu działalności. Najczęściej do organizacji wspierających należą tzw. instytucje okołobiznesowe, jak agencje rozwoju regionalnego czy inkubatory przedsiębiorczości. Tworzą je także podmioty komercyjne, niezbędne do funkcjonowania i rozwoju gospodarki w regionie, tzn. instytucje ubezpieczeniowe, szkoleniowe, konsultingowe, finansowe.

Konkurencyjność łączona jest z przewagą, która obrazuje w czym i na ile przedsiębiorstwo i jego produkty są lepsze od innych. Przewaga daje możliwość odróżnienia, ale i zdystansowania innych firm, ze względu na podkreślenie unikatowych cech oferowanych produktów. Z reguły wiąże się z wyższą jakością produktu, lepszą obsługą, względnie niższą ceną. Regiony mogą się również wyróżniać poprzez oferowanie takich produktów i usług, które postrzegane będą jako unikatowe i w ten sposób budować przewagę konkurencyjną. W przypadku regionów wiąże się ona z podkreśleniem silnych stron poprzez wykorzystanie szans tkwiących w otoczeniu, eliminowaniu bądź minimalizowaniu słabości i zagrożeń [Strahl 2002, s. 105]. Przewaga konkurencyjna winna kłaść nacisk na cechy stanowiące o atrakcyjności oferty kierowanej do obecnych i przyszłych użytkowników. Podstawowymi grupami docelowymi, dla których przygotowuje i różnicuje się ofertę są mieszkańcy, inwestorzy i turyści. Jednostki terytorialne najczęściej odróżniają się poprzez podkreślenie unikatowego położenia, ale o przewadze może decydować stan gospodarki, infrastruktury czy jakość i poziom kształcenia.

2. Istota innowacji

Punktem wyjścia do zrozumienia istoty innowacji jest definicja sformułowana przez J. Schumpetera 80 lat temu - w roku 1927 [Glapiński 2004, s. 109]. To nowa kombinacja środków produkcji, która może mieć miejsce w sytuacjach:

- wprowadzenia na rynek nowego towaru, takiego, który konsumentom nie jest znany lub nowego gatunku znanego towaru,
- wprowadzenia nowej metody produkcji lub sprzedaży, dotąd nie wypróbowanej w danej gałęzi przemysłu,
- otwarcia nowego rynku zbytu, na którym jakaś gałąź przemysłu danego kraju dotychczas nie istniała, przy czym nie ma znaczenia czy rynek ten wcześniej istniał czy nie,
- zdobycia nowego źródła surowców lub półfabrykatów niezależnie od tego, czy źródło to już było czy zostało stworzone,
- nowej organizacji jakiegoś przemysłu – złamanie monopolu lub przeciwnie – jego stworzenie.

Zatem innowacja dotyczyć może produktu, procesu produkcyjnego, surowców, formy organizacyjnej i rynków zbytu, o ile są nowe lub po raz pierwszy w danych warunkach użyte.

Współcześnie przedstawiane definicje rozwijają jeden z przypadków sformułowanych przez Schumpetera, uzupełniają go bądź skupiają się na nim. Zwięzłe określenie E. Okoń-Horodyńskiej, podkreślające aspekt ciągłości, nowości i konieczności wdrożenia w życie innowacji brzmi: „(...) innowacja jest procesem polegającym na przekształceniu istniejących możliwości w nowe idee i wprowadzeniu ich do praktycznego zastosowania” [Okoń-Horodyńska 2003, s. 47].

Innowacje mają bezpośredni związek ze stanem gospodarki, a szczególnie z jej konkurencyjnością. Im wyższa innowacyjność gospodarki, tym lepsza pozycja konkurencyjna kraju. Na innowacyjność gospodarki składają się: gotowość oraz umiejętność szukania i wdrażania efektów prac badawczych, rozwojowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków przez przedsiębiorców [Kowalak 2006, s. 15]. Przedsiębiorcy ci nie powinni podejmować działań wyłącznie na szczeblu najwyższym, o zasięgu ogólnokrajowym. Równie ważnym, a czasami nawet ważniejszym, jest wzrost poziomu innowacyjności na szczeblu regionalnym. Podnoszenie konkurencyjności regionów w dużej mierze odbywa się dzięki rozwojowi innowacyjności.

Znaczenie regionów znalazło również odbicie w roli przypisywanej polityce regionalnej w Unii Europejskiej, która z roku na rok ma coraz większy wpływ na kształt życia społeczno-gospodarczego krajów będących członkami UE. Rola regionów w podejmowaniu działań pobudzających rozwój gospodarki jest coraz istotniejsza. Pojawiają się nawet opinie, że to region jest miejscem, w którym inicjowana jest i transferowana do życia gospodarczego większość innowacji. Służą temu regionalne systemy innowacji. Pojęcie to obejmuje zbiór firm i instytucji wzajemnie powiązanych i zlokalizowanych na wydzielonym terytorium, sprzyjających innowacjom i postępowi technologicznemu bądź działających na ich rzecz [Markowski 1999, s. 108]. Konkurencyjność regionu w dużej mierze zależy od sprawności takiego systemu, stąd też powinien on skupiać się na wsparciu potencjału innowacyjnego firm sektora MSP, pomocy w powstawaniu nowych przedsiębiorstw oraz transferu do nich technologii i wiedzy. Uznaje się, że na trzy główne przesłanki decydujące o tendencjach wzrostowych w regionie składają się: nowoczesna technologia, innowacyjny charakter przedsięwzięć gospodarczych oraz wysokie kwalifikacje kapitału ludzkiego [Strahl 2002, s. 100-101], dlatego regiony najczęściej konkurują o inwestycje mające innowacyjny charakter, kapitał ludzki i rynki pracy. W obrębie systemów ma miejsce współpraca na rzecz rozpowszechniania innowacji. Podmioty współpracujące to z jednej strony środowisko naukowo-badawcze, uznawane za źródło innowacji, a z drugiej przedsiębiorcy, wykorzystujący i upowszechniający powstałe pomysły w sposób komercyjny. Pierwsza grupa podmiotów tworzy podażową stronę procesu tworzenia i wdrażania innowacji, druga popytową - podnoszenie innowacyjności gospodarek regionalnych następuje w wyniku dążenia małych i średnich przedsiębiorstw do pozyskania nowych technologii.

3. Regionalne strategie innowacji – przesłanki tworzenia

Źródła tworzenia regionalnych strategii innowacji należy szukać w początkach lat 90. XX wieku. Posunięciem przeciwdziałającym istnieniu barier ograniczających zdolność regionów krajów Unii Europejskiej do innowacji było tworzenie Regionalnych Planów Technologicznych. Jeden z celów wspomnianych dokumentów to skłonienie regionów do tworzenia strategii innowacji. Budowę planów technologicznych uznaje się za pierwszy przejaw strategicznego podejścia do innowacji. Kolejnym były prace nad opracowaniami służącymi tworzeniu regionalnych systemów innowacji. Projekty, noszące nazwę Regionalnych Strategii Innowacji i Transferu Technologii (w skrócie RIITS, ang. *Regional Innovation and Technology Transfer Strategies*) lub Regionalnych Strategii Innowacji zaczęto wdrażać od 1994 r. Pierwsze z wymienionych szczególnie naciskały na transfer technologii, uznając go za główny czynnik w procesie zwiększania innowacyjności w regionach. Realizacja tych narzędzi miała podnieść konkurencyjność gospodarki europejskich w stosunku do dominujących systemów gospodarczych - amerykańskiego (USA) i japońskiego. Choć nie wszystkie działania przyniosły zamierzone efekty i nie w jednakowym stopniu, to pozytywne doświadczenia niektórych regionów w realizacji projektów wspomagających innowacyjność regionalnych systemów gospodarczych spowodowały, że poszerzono liczbę krajów zaangażowanych w projekty o kraje stowarzyszone.

Opracowania, tworzone jako regionalne strategie innowacji, muszą spełniać następujące warunki [*Innowacje...* 2005, s. 216-217]:

- opierać się na partnerstwie publiczno-prywatnym, a ostateczny kształt powinien powstać w wyniku konsensusu społecznego,
- mieć popytowy charakter, a zatem koncentrować się na innowacyjnych potrzebach firm, zwłaszcza sektora MŚP,
- mieć charakter oddolny (tzw. *bottom-up*) i wiązać się z włączeniem regionalnych podmiotów sfery B+R,
- eksponować komercjalizację badań naukowych, w wyniku której wdrożone zostają projekty innowacyjne w firmach, przedsięwzięcia sektora badawczo-rozwojowego oraz otoczenia biznesu, a także rozwiązania współpracy na poziomie regionalnym,
- region podejmujący się tworzenia RIS winien korzystać z doświadczenia innych regionów europejskich.

Zakłada się, że poprawnie zbudowana strategia innowacyjności [*Innowacje...* 2005, s. 217]:

- 1) identyfikuje w regionie stan przemysłu opartego na wiedzy,
- 2) ustala i wykorzystuje atuty regionu,
- 3) wskazuje sposoby działań lokalnych i regionalnych liderów oraz wspiera lobbying na rzecz innowacji technologicznych,

- 4) zawiera rozwiązania intensyfikujące rozwój przedsiębiorczości,
- 5) propaguje inwestycje w innowacje,
- 6) określa system budowania relacji i współdziałania między podmiotami tworzącymi regionalne sieci innowacji,
- 7) ustala metody wsparcia potencjału instytucji badawczo-rozwojowych oraz edukacyjnych,
- 8) jednoznacznie definiuje cel długookresowy.

A zatem dobrze opracowany dokument powinien przyczyniać się do budowy przewagi konkurencyjnej, co zostało podkreślone w punkcie drugim.

Strategia to zapis zintegrowanych i skoordynowanych działań przedstawiający cele do osiągnięcia oraz zadania do wykonania w określonym czasie, w odniesieniu do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz przy uwzględnieniu dostępnych zasobów. Pod względem metodyki budowy nie różni się od innych tego typu dokumentów. Każda strategia, w tym również innowacji, powinna składać się z trzech następujących po sobie kroków: tworzenia (definicji), wdrażania (implementacji) oraz oceny – kontroli. Czynniki mające wpływ na powodzenie realizacji RIS dzielą się na dwie kategorie: związane z charakterem regionu i ze strategią. W grupie pierwszej znajdują się następujące elementy: sytuacja gospodarcza, warunki instytucjonalne, stopień innowacyjności firm, system edukacyjny, istnienie podmiotów - przedsiębiorstw i ośrodków tworzących wiedzę, zainteresowanych innowacjami oraz stan i sytuacja tych ośrodków. Do grupy drugiej należą: praktyka w prowadzeniu polityki innowacyjnej, siła i autonomia władz regionalnych, wsparcie polityczne dla wdrażania strategii, stopień zaangażowania ekspertów, motywacja i przyzwolenie dla podejmowania ryzyka oraz wielkość środków finansowych na realizację strategii [Mackiewicz 2006, s. 185].

Prawidłowo opracowany dokument to narzędzie rozwijania potencjału innowacyjnego regionu lub jego podtrzymywania (gdy jest wysoki). Nieodzownym elementem strategii jest uzyskanie konsensusu między trzema głównymi grupami podmiotów zaangażowanych w jej budowę i realizację. Dwie pierwsze, wcześniej wspomniane, to przedsiębiorstwa oraz ośrodki akademickie, stanowiące zaplecze badawczo-naukowe. Trzecia grupa obejmuje władze lokalne i regionalne, odgrywające rolę stymulującą w nawiązywaniu współpracy i wspierające rozwój inicjatyw między sferą przedsiębiorstw a sferą badawczo-rozwojową.

Rozpoczęcie współpracy najczęściej następuje w określonych okolicznościach. Aby przebiegała w sposób pożądaný i efektywny należy stworzyć warunki, w których przedsiębiorcy będą skłonni do nawiązania współpracy. Pierwszy krok polega na uświadomieniu korzyści płynących z kooperacji. Bliskość przestrzenna przedsiębiorstw i podmiotów nauki jest czynnikiem ułatwiającym przepływ informacji i wiedzy między uczestnikami procesu zwiększania konkurencyjności regionu. Po stronie przedsiębiorstw leży artykułowanie potrzeb, po stronie jednostek akademickich zaś przedstawienie swoich możliwości dostosowania działalności do charakteru potrzeb. Współpraca powinna uzupełniać i wypełniać koncepcję rozwoju regionu. Taki spo-

sób współpracy w ramach regionalnych strategii innowacji znacząco poprawia zakres dialogu i współpracy między kluczowymi aktorami w regionie.

Strategie innowacji istnieją w regionach najczęściej obok strategii rozwoju regionu, jako dokumenty uzupełniające. O ile te pierwsze skupiają się głównie na przyspieszaniu rozwoju poprzez zwiększanie konkurencyjności gospodarki, o tyle te drugie dotyczą wszystkich aspektów życia w regionie, nie tylko sfery gospodarczej, ale i społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, środowiska, bezpieczeństwa publicznego itp. Dlatego traktowane są jako dokumenty nadrzędne. W zasadzie relacje między strategiami rozwoju a strategiami innowacji zostały uregulowane prawnie. Art. 11 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa nakazuje tak wyznaczać cele strategii rozwoju, by uwzględniały podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa, ale jest to tylko jeden z obszarów, którego strategia powinna dotyczyć. Wspomniany akt prawny odnosi się bowiem także do sfery kulturowej, społecznej czy historycznej. Jako że jest to dokument szerszy, uwzględniający, oprócz konkurencyjności i inne obszary działań w regionie, zatem można przyjąć, że jednocześnie jest opracowaniem nadrzędnym.

Podsumowując, jednym z warunków osiągnięcia stabilnego i długotrwałego wzrostu gospodarczego jest ciągłe podnoszenie poziomu wiedzy, tworzenie i stosowanie nowych rozwiązań organizacyjnych i technicznych, czyli innowacji. Narzędziami przyczyniającymi się do wzrostu konkurencyjności regionów są regionalne strategie innowacji, które skupiają się na działaniach prowadzących do podniesienia poziomu technologicznego i rozwoju kapitału ludzkiego dzięki współpracy przedsiębiorców i ośrodków naukowych przy udziale władz samorządowych.

4. Przewaga konkurencyjna województwa pomorskiego w priorytetach Regionalnej Strategii Innowacji²

Pierwsze prace nad opracowaniem pomorskiej strategii innowacyjności rozpoczęły się w roku 2002. Wtedy to przyjęto oficjalną nazwę dokumentu - Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Pomorskiego. zamiennie używany jest skrót RIS-P pochodzący od nazwy anglojęzycznej - *Regional Innovation Strategy for Pomerania Voivodship*.

RIS-P opracowano, by zwiększyć konkurencyjność województwa pomorskiego w stosunku do regionów w kraju oraz – mając na uwadze perspektywę wstąpienia do UE – regionów Wspólnoty. Rozwija jeden z istotniejszych priorytetów określonych w strategii województwa, jakim jest konkurencyjność. Przyjęta w roku 2000 Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego, pomimo odniesienia do konkurencyjności, nie zawierała celów, programów i zadań odpowiadających wymogom

² Informacje na temat pomorskiej strategii innowacji zaczerpnięto ze strony Biura Wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji (RIS-P) - <http://www.ris-pomorskie.pg.gda.pl/>, data dostępu 12.06.07

stawianym regionalnym strategiom innowacji, stąd podjęto decyzję o utworzeniu osobnego dokumentu.

Zarząd Województwa Pomorskiego w maju 2003 r. oficjalnie rozpoczął realizację strategii RIS-P. Projekt opracowywało konsorcjum składające się z publicznych uczelni trójmiejskich i instytucji powołanych do wspierania przedsiębiorczości. Przewodniczyła Politechnika Gdańska. Ponadto uczelnia ta od połowy 2005 r. jest także jednostką wdrażającą dokument w ramach Szóstego Programu Ramowego Unii Europejskiej. Wcześniej, 22 grudnia 2004 r., strategię RIS-P jednogłośnie przyjął Sejmik Województwa Pomorskiego. Pod koniec roku 2005 Zarząd Województwa Pomorskiego powołał Komitet Sterujący ds. Regionalnej Strategii Innowacji. Zadania komitetu to m.in. nadzór nad wdrażaniem, monitoring i zapewnienie koordynacji między realizowanymi w ramach strategii projektami.

Horyzont czasowy, którego dotyczy strategia obejmuje 9 lat – od roku 2005 do 2013. Dwa początkowe lata, tzn. 2005 i 2006, to etap początkowy. Poświęcony został zbudowaniu systemu RIS-P. Rok 2007 rozpoczyna II etap, zwany okresem wdrażania. Jest to czas przeznaczony na realizację celów głównych projektu i wynikających z nich działań. Przez te lata, tzn. do roku 2013, województwo pomorskie w ramach realizacji strategii dysponować będzie środkami na kwotę 17 milionów zł.

Właściwy dokument podzielony jest na kilka części. Założenia, poprzedzone charakterystyką potencjału gospodarczego województwa, sfery badawczo-rozwojowej, instytucjonalnej, sektora MSP oraz obszarów pozatrójmiejskich, przedstawiono w rozdziale siódmym i następnym. Część projektowa obejmuje misję, cel generalny, cele główne, szczegółowe, zadania wykonawcze oraz elementy nieopisane w niniejszym opracowaniu, takie jak: priorytety, działania przewidziane do realizacji, system monitoringu czy przyjęte rezultaty wdrożenia. Bazaować powinna na wnioskach płynących z analizy stanu istniejącego. Jej składową jest m.in. analiza SWOT przedstawiająca atuty regionu, które powinny być wykorzystane przy budowaniu przewagi konkurencyjnej danego obszaru.

Analizę SWOT przeprowadzono w czterech grupach: dla branż przemysłowych i podmiotów gospodarczych regionu, dla podmiotów badawczo-rozwojowych regionu, dla instytucji wsparcia oraz dla obszarów poza aglomeracją trójmiejską.

O znaczeniu danego atutu decyduje wielkość wpływu określona w skali 1-3, gdzie ocena „1” oznacza najsilniejszy wpływ. Poniżej zaprezentowano wszystkie atuty regionu (bez podziału na grupy), którym przydzielono najwyższą rangę:

- wysoka elastyczność działania firm,
- światowy poziom techniczny przemysłu okrętowego,
- potencjalnie wysoka możliwość kooperacji sektora okrętowego MŚP,
- relatywna spójność kierunków prac B+R (badań i rozwoju) w PBR (podmiotach badawczo-rozwojowych) z potrzebami podmiotów gospodarczych,
- bardzo dobre zaplecze kadrowe,
- rozbudowane struktury PBR,

- silne lokalne ośrodki gospodarcze,
- duży potencjał dla przetwórstwa rolno-spożywczego i gospodarki rybnej,
- istnienie innowacyjnych firm, które odniosły sukces.

Cechą charakterystyczną silnych stron województwa jest spora ogólnikowość i uniwersalność. Bezpośrednie odniesienie do specyfiki regionu występuje tylko w dwóch spośród przytoczonych atutów. W dalszej części skutkuje to trudnościami w ich eksponowaniu przy określaniu celów, a w efekcie – w budowie przewagi konkurencyjnej.

Misja, obrazująca podstawową intencję strategii innowacji, została sformułowana następująco: *rozwój konkurencyjnej gospodarki opartej na innowacjach dla podniesienia poziomu życia społeczności Regionu*. Jak widać, zawiera główne założenia będące przesłankami do opracowywania strategicznych dokumentów innowacyjnych. Ponadto podkreśla podmiot działań, jakim zawsze w ostatecznym rozrachunku winny być społeczności zamieszkujące dany obszar. Przepuszczalnie w wielu podobnych projektach jest podobna. Jest to cecha charakterystyczna nie tylko strategii innowacji, ale większości strategii rozwoju przestrzeni, których konkretyzacja dokonuje się dopiero na poziomie celów i zadań realizacyjnych. Można założyć, że z powodu owej dużej ogólności misji nie zostało zaakcentowane to, co stanowić będzie przewagę konkurencyjną regionu.

W niektórych opracowaniach strategicznych misja to jednocześnie główny cel kierunkowy. W analizowanym przypadku jest inaczej. Założono, że pożądaný stan, jako efekt zrealizowanej strategii odzwierciedla cel generalny brzmiący następująco: *zbudowanie skutecznego i sprawnego systemu wspomagania rozwoju innowacji dla osiągnięcia wysokiej konkurencyjności Regionu*. A zatem, w wyniku prawie dziesięcioletnich działań, powstanie w województwie pomorskim system wsparcia dla rozwoju innowacji. Cel ten, zgodnie z regułą dezagregacji, podzielony został na cele niższego rzędu, zwane w omawianym dokumencie celami głównymi. Ich zadaniem jest przedstawienie pożądaných stanów w wydzielonych obszarach współpracy. Sformułowano cztery cele główne, oznaczone w projekcie symbolem H, tzn.:

- H1 – *budowanie konsensusu i partnerstwa dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego i innowacyjności w regionie,*
- H2 – *kształtowanie kultury innowacyjnej i edukacja proinnowacyjna,*
- H3 – *wsparcie rozwoju obszarów poza aglomeracją trójmiejską poprzez innowacje,*
- H4 – *wsparcie rozwoju MŚP w regionie poprzez szerokie wykorzystanie potencjału innowacyjnego aglomeracji trójmiejskiej.*

Choć z graficznego przedstawienia celów głównych w projekcie RIS-P nie wynika hierarchiczność czy wzajemne przyporządkowanie, to zostało wspomniane, że cele H1 i H4 traktowane są jako podstawowe, zaś najważniejszy i priorytetowy jest cel H1 kładący nacisk na budowę społeczeństwa informacyjnego i działania na rzecz poprawy innowacyjności w regionie. Takie podejście wydaje się słuszne. Cel

H1 winien traktowany być jako bazowy, zaś położenie nacisku w celu H4 na centrum trójmiejskiego obszaru metropolitalnego zgodne jest z przekonaniem, że to aglomeracje są w stanie zapewnić regionowi wysoką pozycję konkurencyjną w skali kraju. W nich dynamika procesów innowacyjnych jest największa i stąd, na zasadzie dyfuzji, innowacje rozprzestrzeniają się do innych części regionu. Z drugiej strony należy podkreślić, że żaden z nich nie odwołuje się wprost do poprawy konkurencyjności, choć bez wątpienia ich osiągnięcie do tego się przyczyni.

Katalog celów w dokumentach strategicznych z reguły jest dwupoziomowy [Strahl 1996, s. 70], co oznacza, że następnym krokiem winno być formułowanie zadań. Tematyka poruszona w strategii jest na tyle obszerna, że zdecydowano się na jeszcze jeden poziom celów, które nazwano szczegółowymi. Łącznie celów szczegółowych jest 32, z tego do pierwszego celu głównego utworzono 12, do drugiego 8, 7 do trzeciego i 5 do ostatniego, czwartego. Dopiero do nich sformułowano zadania wykonawcze. Ich realizacja prowadzi do osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych.

Analiza celów szczegółowych, w niniejszym artykule nie przytoczonych, a także przypisanych im zadań prowadzi do podobnej jak w przypadku celów głównych konkluzji. Nacisk położony jest przede wszystkim na tworzenie pola współpracy, rozpowszechnienie wiedzy o samej strategii i kolejno wykonanych zadaniach oraz na edukację proinnowacyjną wśród wielu grup docelowych: przedsiębiorców, młodzieży, władz lokalnych oraz pośród innych organizacji i podmiotów. Niewątpliwie kapitał społeczny to istotny element RSI i samego procesu generowania innowacji, bardzo ważna jest także jakość oferty instytucji okołobiznesowych, które mają współpracować i pomagać, by osiągnąć zamierzone cele, ale wydaje się, że w strategii zbyt słabo podkreślono unikatowe cechy regionu, to, czym różni się od innych województw, również posiadających strategię innowacji. Pomorskie ma wiele charakterystycznych cech, jak chociażby znaczna koncentracja firm wysokich technologii czy szeroko pojętego przemysłu okrętowego. Wysoki, światowy poziom techniczny przemysłu okrętowego podkreślono w analizie SWOT, lecz odniesienia do tego faktu w celach nie ma, a w zadaniach zaplanowano jedynie konsultacje, spotkania i podpisanie umów o współpracy między firmami działającymi w pokrewnych branżach.

5. Podsumowanie

Chcąc całościowo odnieść się do dokumentu, jakim jest Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Pomorskiego, należy podkreślić, że jej zawartość merytoryczna zgodna jest z wymogami stawianymi regionalnym strategiom innowacji. Stworzona ona została z myślą o roli, jaką w procesie zwiększania innowacyjności powinien odgrywać samorząd terytorialny. Warto zaakcentować jest silne zaangażowanie najwyższych władz województwa pomorskiego, z marszałkiem województwa na czele. Niewątpliwym atutem dokumentu - i jest to wniosek pływ-

nący z analizy zarówno celów, jak i zadań – stanowi idea tworzenia szerokiego pola do funkcjonowania mechanizmów wsparcia innowacji oraz nawiązania współpracy między wieloma podmiotami.

Cechą charakterystyczną dokumentu jest uniwersalność; wyróżnienie cech specyficznych obszaru, którego dotyczy jest raczej niewielkie. Jedynie przyjęcie założenia, że RSI tworzy się, by osiągnąć przewagę konkurencyjną poprzez intensyfikację transferu i wykorzystania nowych technologii pozwala na formułowanie wniosku, że strategia innowacji pozwoli województwu pomorskiemu tę przewagę osiągnąć. Zdefiniowanie już przewagi jako dominacji w jakiejś dziedzinie czy zwiększenie dystansu w stosunku do innych regionów poprzez podkreślenie atutów do takich wniosków nie prowadzi.

Innymi słowy, dokument uwzględnia kwestię przewagi konkurencyjnej pośrednio. Nie założono w nim wprost, że województwo będzie dążyć do jej osiągnięcia w jakiegokolwiek z dziedzin stanowiących jego mocną stronę. Oczywiście nie dyskwalifikuje to dokumentu jako całości, ale trzeba pamiętać, że każde z województw w Polsce ma strategię innowacji, a poprawa pozycji konkurencyjnej w stosunku do innych regionów w kraju była jedną z przesłanek strategii RIS-P.

Na obecnym etapie realizacji trudno wyrokować, jaka będzie skala wpływu pomorskiej RSI, czy i na ile przyczyni się do rozwiązania kluczowych problemów i przełoży na konkurencyjność regionu. Właściwy czas realizacji strategii, czyli etap II, zaczął się niedawno i na razie nie ma możliwości badania efektów. Pierwsze wyniki, związane ze stworzeniem systemu wdrażania RIS-P, a więc lata 2005-2006, prowadzą do wniosków, że zadania zaplanowane na ten okres zostały wykonane.

References

- Glapiński A., *Kapitalizm, demokracja i kryzys państwa podatków. Wokół teorii Josepha Aloisa Schumpetera*, SGH, Warszawa 2004.
- Innowacje w rozwoju regionu*, red. W. Gaczek, Zeszyty Naukowe 57, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2005.
- Kowalak B., *Konkurencyjna gospodarka. Innowacje – infrastruktura – mechanizmy rozwoju*, Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Radom 2006.
- Mackiewicz M., *Regionalne strategie innowacji a konkurencyjność polskich regionów*, Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny, Sopot 2006.
- Markowski T., *Zarządzanie rozwojem miast*, PWN, Warszawa 1999.
- Okoń-Horodyńska E., *Instytucjonalne struktury na rzecz innowacyjności w Polsce*, [w:] *Innowacyjność a rozwój gospodarki Polski – siły motoryczne i bariery*, red. E. Okoń-Horodyńska, Zeszyty Naukowe AE im. Karola Adameckiego „Studia ekonomiczne” nr 28, Wydawnictwo AE, Katowice 2003.
- Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Pomorskiego – RIS-P*, <http://www.ris-pomorskie.pg.gda.pl/>
- Strah D., *Konkurencyjność regionów w przestrzennych strategiach rozwojowych*, [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i praktyce*, red. E. Sobczak, Prace Naukowe AE nr 939, Wydawnictwo AE, Wrocław 2002.

- Strahl D., *Wykorzystanie opinii ekspertów do formułowania strategii rozwoju lokalnego*, [w:] *Aktualne problemy gospodarki lokalnej*, red. A. Zalewski, SGH, Warszawa 1996.
- Winiarski B., *Konkurencyjność: kryterium wyboru czy kierunek strategii i cel pośredni polityki regionalnej?*, [w:] *Konkurencyjność regionów*, red. M. Klamut, Wydawnictwo AE, Wrocław 1999.

THE COMPETITIVENESS ADVANTAGE CREATING ON THE BASIS OF REGIONAL INNOVATION STRATEGY FOR POMERANIA VOIVODSHIP – RIS-P

Summary

The article shows and discusses main directions of Regional Innovation Strategy for Pomerania Voivodship from the competitiveness advantage creation point of view. Firstly, there are analyses of the meaning of the term “competitiveness”, “competitiveness advantage”, “innovation” and their significance in contemporary economy, especially in regional economy. Then, there are analyses of the role of regional innovation strategies that are one of more important tools in process of innovation creation and which help to increase growth and development of research and development potential and regional competitiveness.